

บรรณานุกรม

- กองโรคเท้าช้าง, กรมควบคุมโรคติดต่อ. 2545. “การเฝ้าระวังการติดเชื้อโรคเท้าช้าง *Wuchereria bancrofti* ในกรุงเทพมหานคร”, (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www-ddc.moph.go.th/module/html/data64.htm>. [11 กรกฎาคม 2548]
- กอบกาญจน์ กาญจโนภาส. 2538. “ชุมชนใหม่ นำโรคเท้าช้างในประเทศไทย”. วารสารโรคติดต่อ. 21 : 128-132.
- ชินจิต ชาญจิตปริชาและประพัฒน์ เป็นตามวา. 2546. “พื้นฐานวิชาวิทยาศาสตร์อนามัยสิ่งแวดล้อม (Basic Environmental Health Science)”, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.sut.ac.th/e-texts/Medicine/behs/index.html>. [10 มีนาคม 2548]
- ฎากร หลิมรัตน์. 2540. “การควบคุมยุงภายในบริเวณกระทรวงสาธารณสุขเนื่องในพิธีเปิด กระทรวงฯ”. วารสารโรคติดต่อ. 23 : 495-500.
- ณรงค์ ณ เชียงใหม่. 2538. อนามัยสิ่งแวดล้อมชุมชน. สงขลา : หน่วยเวชศาสตร์ชุมชน คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ทวี หอมชง. 2543. แมลงและศัตรูของคนและสัตว์. กรุงเทพฯ : องค์การค้ำของครูสภา.
- บุญเสียง พรหมดอนกอย. 2547. “หนทางปราบ‘ยุง’ ตัวคู่อืดที่สังคมรังเกียจ”, ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://kaset.undonet.com/>. [6 ตุลาคม 2547]
- ประคอง พันธุ์ไธ. 2547. “บุราราคาญมาจากไหน”, ศูนย์ข้อมูลโรคติดเชื้อและพาหะนำโรค (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://webdb.dmsc.moph.go.th/ifc_nih/a_nihR_search.asp?info_id=39.8. [6 ตุลาคม 2547]
- พรทิพย์ โกวิชัย. 2537. “ผลของน้ำทิ้งจากโรงงานอุตสาหกรรมอาหารสำเร็จรูปต่ออาการอยู่รอดของลูกน้ำยุง”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (สำเนา)
- ภาควิชากีฏวิทยา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2542. บทปฏิบัติการกีฏวิทยาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์รั้วเขียว.
- ภาควิชาจุลชีววิทยา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2547. “Insecticidal toxin from bacteria”, (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://158.108.19.9/fscievk/cws.htm>. [6 ตุลาคม 2547]

เลาจนา เขาวนาดิสัย. 2544. “จุลินทรีย์กำจัดลูกน้ำยุงลาย : แบคทีเรีย”, ศูนย์ข้อมูลโรคติดต่อและพาหะนำโรค (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :

http://webdb.dmhc.moph.go.th/ifc_nih/a_nihR_search.asp?. [8 ตุลาคม 2547]

วิชัย คงงามสุข, ประคอง พันธุ์ไร, อุษาวดี ถาวร และ สมภพ โคตรวงษ์. 2541. “การพัฒนาการผลิตจุลินทรีย์สายพันธุ์ท้องถิ่น *Bacillus sphaericus* H.5 เพื่อใช้กำจัดลูกน้ำยุงรำคาญ”. วารสารวิชาการสาธารณสุข. (เมษายน – มิถุนายน 2541), หน้า 115-126.

วุฒิพร พรหมขุนทอง. 2523. “พิษของ *Bacillus thuringiensis* ต่อลูกน้ำยุงรำคาญ”, ปัญหาพิเศษ วิทยาศาสตร์บัณฑิต ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (สำเนา)

ศุภยงค์ วรวุฒิกุณชัย, วิมลชยา วิเศษรัตน์, วิวิทย์ สมสานต์ และ ประเสริฐ สันตินานาเลิศ. 2533. “การศึกษาประสิทธิภาพในการทำลายลูกน้ำของ *Bacillus thuringiensis* สายพันธุ์มาตรฐาน”. วารสารสงขลานครินทร์. 2 : 145-149.

สมบูรณ์ แสงงาม, ขวัญเกษ กนิษฐานนท์, ตรองรัก บุญเต็ม, ทศพล จุฬาลักษณ์านุกุล, ทินกร แสงงาม, ทิพย์วรรณ สอนงายดี และ ธนิดา วงศ์คำ. 2547. “ประสิทธิภาพของรากหางไหลสดและน้ำสกัดในการควบคุมลูกน้ำยุง”. วารสารสัตว์แพทยศาสตร์ มข. 14 : 87-93.

สมศักดิ์ พันธุ์วัฒนา. 2521 ก. “การทดลองภาคสนามในการใช้จุลินทรีย์ที่สร้างสปอร์ควบคุมและกำจัดยุงพาหะในประเทศไทย”, ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :

<http://rde.biotech.or.th/rdedocs/Proposal/5PP/AbstractCTh.doc>. [12 ตุลาคม 2547]

สมศักดิ์ พันธุ์วัฒนา. 2521 ข. “ยุง”, ใกล้หมอ. 2 (ตุลาคม 2521), หน้า 75.

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สาธารณสุข, กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์. 2548. ชีววิทยาและการควบคุมแมลงที่เป็นปัญหาสาธารณสุข. นนทบุรี : บริษัท ดีไซร์ จำกัด.

สุภัทร สุจริต. 2523. “โรคจากยุงในฤดูฝน”, วารสารสุขภาพ. 10 (กรกฎาคม 2523), 9-19.

สุภัทร สุจริต. 2531. กัญญาวิทยาการแพทย์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บัณฑิตพัฒนา.

สำนักระบาดวิทยา, กรมควบคุมโรคติดต่อ, 2547. “สถานการณ์โรคไข้สมองอักเสบในประเทศไทย (ข้อมูล ณ วันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ. 2547)”, (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :

http://epid.moph.go.th/weekly/WESR47/Group2/Group_2_20.html. [6 กรกฎาคม 2548]

สัมฤทธิ์ สิงห์อาษา. 2540. กัญญาวิทยา-อะคาโรวิทยาการแพทย์และสัตว์แพทย์. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อมเรศ ภูมิรัตน์, ชวัชชัย มงคลวัย, สมชาย เชื้อวัชรินทร์ และจันทร์เพ็ญ วิวัฒน์. 2547. “การผลิต *Bacillus thuringiensis* เพื่อใช้ควบคุมแมลงศัตรูพืช : จากงานวิจัยพื้นฐานสู่การผลิตในระดับอุตสาหกรรม”, ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :

[http://knowledge.biotech.or.th/center.asp?change=category&text=&order=Doc_Desc
&page=42](http://knowledge.biotech.or.th/center.asp?change=category&text=&order=Doc_Desc&page=42). [20 พฤศจิกายน 2547]

อภิวัฏ ชวัชสิน. 2548. ชีววิทยา นิเวศวิทยา และการควบคุมยุงในประเทศไทย. นนทบุรี : บริษัท ดีไซน์ จำกัด.

Abbott, W.S. 1925. A method of computing the effectiveness of an insecticide. J. Econ. Entomol. 18 : 265-267.

APHA, AWWA and WEF. 1998. Standard Methods for the Examination of Water and Wastewater. 20th ed. Washington DC : American Public Health Association.

Baldwin, J. 2004. “Biological control of mosquitoes Louisiana mosquito abatement plan professor and extension entomologist”, Department of Entomology LSU Ag. Center (online). available from :
www.lsuagcenter.com/subjects/mosquito/ppt/LaMap/BiologicalControlMosquitoes.ppt . [26 November 2004]

Bulla, L.A., Jr., Rhode, R.A. and Julian, G.St. 1975. Bacteria as insect pathogens. Ann. Rev. Microbiol. 29 : 163-190.

Charles, J., Delecluse, A. and Neilson-Leroux, C. 1996. *Bacillus sphaericus* toxins : Molecular biology and mode of action. Annu. Rev. Entomol. 41 : 451-472.

Charles, J., Delecluse, A. and Neilson-Leroux, C. 2000. Entomopathogenic Bacteria : From laboratory to field application. Dordrecht : Kluwer Academic Publishers.

Charles, J., Bartha, P.E., Richard, J., Lavelle, P.E. and Mitchel, L.A. 2004. “Mosquito control”, Suffolk County Government (online). available from :
<http://www.co.suffolk.ny.us/webtemp5.cfm?id=75&dept=9>. [9 February 2005]

Dechant, P. and Devisetty, B.N. 2003. Mixture of *Bacillus thuringiensis* subspecies *israelensis* and *Bacillus sphaericus* for Management of Resistance to Mosquito Larvicides. US : Rockey, Milnamow & Katz.

- de Barjac, H. and Sutherland, D.J. 1990. Bacterial Control of Mosquitoes & Black Flies.
London : Unwin Hyman.
- Fletcher, M., Teklehaimanot., A. and Yemane,G. 1992. Control of mosquito larvae in the port city of assab by an indigenous larvivorous fish *Aphanius Dispar*. Acta Tropica. 52 : 155-166.
- Floore, T.G., Petersen, J.L. and Shaffer, K.R. 2004. Efficacy studies of Vectobac 12 AS and Teknar HP-D larvicides against 3 rd – instar *Ochlerotatus taeniorhynchus* and *Culex quinquefasciatus* in small plot field studies. J. Am. Mosq. Control Assoc. 20 : 429-433.
- Gunasekaran, K., Prabakaran, G. and Balaraman, K. 2002. Efficacy of a floating sustained release formulation of *Bacillus thuringiensis* ssp. *israelensis* in controlling *Culex quinquefasciatus* larvae in polluted water habitats. Acta Tropica. 83 : 241-247.
- Gunasekaran, K., Boopathi Doss, P.S. and Vaidyanathan, K. 2004. Laboratory and field evaluation of Teknar HP-D, a biolarvicidal formulation of *Bacillus thuringiensis* ssp. *israelensis*, against mosquito vectors. Acta Tropica. 92 : 109-118.
- Hornby, J.A., Hertlein, B.C. and Miller, T.W., Jr. 1984. Persistent spores and mosquito larvicidal activity of *Bacillus sphaericus* 1593 in well water and sewage. J. Ga. Entomol. Soc. 19 : 165-167.
- Jones, J.C., 1978. The feeding behaviour of mosquitoes. Sci. Am. 238 : 112-120.
- Karch, S., Manzambi, Z.A. and Salaun, J.J. 1991. Field trials with Vectolex (*Bacillus sphaericus*) and Vectobac (*Bacillus thuringiensis* (H-14)) against *Anopheles gambiae* and *Culex quinquefasciatus* breeding in Zaire. J. Am. Mosq. Control Assoc. 7 : 176-179.
- Kumar, A., Sharma, S.P., Thavaselvam, D., Sumodan, P.K., Kamat, R.H., Audi, S.S. and Surve, B.N. 1996. Control of *Culex quinquefasciatus* with *Bacillus sphaericus* in Vasco City, Goa. J. Am. Mosq. Control Assoc. 12 : 409-413.
- Lichtenberg, E.R. and Getz, W. 1985. Economics of rice-field mosquito control in California. Bioscience. 35 : 292-297.
- Mariappan, T., Amalraj, D.D., Doss, P.S., Sahu, S.S., Jambulingam, P., Somachary, N., Reddy, C.M., Kalyanasundaram, M. and Das, P.K. 1999. Field evaluation of Spicbiomos, a biolarvicidal formulation of *Bacillus sphaericus* against immatures of *Culex quinquefasciatus* & *Aopheles* species. Indian. J. Med. Res. 110 : 128-132.

- Medeiros, F.P., Santos, M.A., Regis, L., Rios, E.M. and Rolin-Neto, P.J. 2005. Development of a *Bacillus sphaericus* tablet formulation and its evaluation as a larvicide in the biological control of *Culex quinquefasciatus*. Mem. Inst. Oswaldo. Cruz. 100 : 431-434.
- Misch, D.W. 1986. Biological control of mosquitoes. Songklanakarin J.Sci. Technol. 8 : 359-367.
- Mulla, M.S., Norland, R.L., Fanara, D.M., Darwazeh, H.A. and Mokean, D.W. 1971. Control of chironomid midges in the Recreational Lakes. J. Econ. Entomol. 264 : 300-307.
- Mulla, M.S., Rodcharoen, J., Kong-ngamsuk, W., Tawatsin, A., Phan-Urai, P. and Thavara, U. 1997. Field trials with *Bacillus sphaericus* formulations against polluted water mosquitoes in a suburban area of Bangkok, Thailand. Journal of The American Mosquito Control Association. 13 : 297-304.
- Mulla, M.S., Su, T., Thavara, U., Tawatsin, A., Kong-ngamsuk, W. and Phan-Urai, P. 1999. Efficacy of new formulations of the microbial larvicide *Bacillus sphaericus* against polluted water mosquitoes in Thailand. Journal of Vector Ecology. 24 : 99-110.
- Mulla, M.S., Thavara, U., Tawatsin, A., Kong-ngamsuk, W., Chompoonsri, J. and Su, T. 2001. Mosquito larval control with *Bacillus sphaericus* reduction in adult populations in low-income communities in Nonthaburi Province, Thailand. Journal of Vector Ecology. 26 : 221-231.
- Mulla, M.S., Thavara, U., Tawatsin, A., Chompoonsri, J. and Su, T. 2003. Emergence of resistance and resistance management in field populations of tropical *Culex quinquefasciatus* to the microbial control agent *Bacillus sphaericus*. Journal of The American Mosquito Control Association. 19 : 39-46.
- Neilson-Leroux, C., Pasquier, F. Charles, J. F., Singre, G., Gaven, B. and Pasteur, N. 1997. Resistance to *Bacillus sphaericus* involves different mechanisms in *Culex pipiens* (Diptera : Culicidae) larvae. J. Med. Entomol. 34 : 321-327.
- Nicolas, L., Dossou-Yovo, J. and Hougard, J. M. 1987. Persistence and recycling of *Bacillus sphaericus* 2362 spores in *Culex quinquefasciatus* breeding sites in West Africa. App. Microbiol. Biotechnol. 25 : 341-345.

- Park, H.W., Bideshi, D.K., Wirth, M.C., Johnson, J.J., Walton, W.E. and Federici, B.A. 2005. Recombinant larvicidal bacteria with markedly improved efficacy against *Culex* vectors of West Nile virus. Am. J. Trop. Med. Hyg. 72 : 732-738.
- Petcharat, J. 1991. Toxicity of *Bacillus sphaericus* strain 2362 on *Mansonia* spp. larvae. Southeast Asian J Trop Med Public Health. 22 : 429-435.
- Pham, C., Ruber, E., Card, J. and Montgomery, W. 1998. "Investigation the effects of *Bacillus sphaericus* (Vectolex®) on *Aedes* larvae and non-target organisms", North Eastern Mosquito Control Association (online). available from : <http://www.nmca.org./Nmca98-12.htm>. [9 February 2005]
- Plant and Pesticides Regulator Division. 2004. "Pesticides used for outdoor mosquito control", Agriculture, Fisheries and Conservation Department (online). available from : http://www.afcd.gov.hk/quarantee/pprd/pesticide/from_leaflet/mosquito_outdoor_e.htm#bacillus. [10 February 2005]
- Poopathi, S., Kumar, K.A., Arunachalam, N., Tyagi, B.K. and Sekar, V. 2003. Control of *Culex quinquefasciatus* (Diptera : Culicidae) by *Bacillus sphaericus* and *B. thuringiensis* subsp. *israelensis*, produced on a new potato extract culture medium. Bioscience. 13 : 743-748.
- Rattanaritikul, R. 1994. Illustrated keys to the medically important mosquitos of Thailand. Southeast Asian J. of Trop. Med. And Public Health. 25 : 35-50.
- Regis, L., Oliveira, C.M.F., Silva-Filha, M.H., Silva, S.B., Maciel, A. and Furtado, A.F. 2000. Efficacy of *Bacillus sphaericus* in control of the filariasis vector *Culex quinquefasciatus* in an urban area of Olinda, Brazil. Transactions of the Royal Society of Tropical Medicine and Hygiene. 94 : 488-492.
- Singer, S. 1980. *Bacillus sphaericus* for the control of mosquitoes. Biotechnol. Bioeng. 22 : 1335-1355.
- Skovmand, O. and Guillet, P. 2000. Sedimentation of *Bacillus sphaericus* in tap water and sewage water. Journal of Invertebrate Pathology. 75 : 243-250.
- Smith, A. W., Camara-Artigas, A. and Allen, J. P. 2004. Crystallization of the mosquito-larvicidal binary toxin produced by *Bacillus sphaericus*. Acta Cryst. 60 : 952-953.

- Su, T. and Mulla, M.S. 2004. Documentation of high-level *Bacillus sphaericus* 2362 resistance in field populations of *Culex quinquefasciatus* breeding in polluted water in Thailand. Journal of The American Mosquito Control Association. 20 : 405-411.
- Suleman, M. and Shirin, M. 1981. Laboratory studies on oviposition behavior of *Culex quinquefasciatus* Say (Diptera : Culicidae) : choice of oviposition medium and oviposition cycle. Bull. Entomol. Res. 23 : 133-138.
- Thavara, U., Mulla, M.S., Tawatsin, A., Chompoosri, J. and Kong-ngamsuk, W. 2001. "Development of resistance to *Bacillus sphaericus* (strain 2362) in wild populations of *Culex quinquefasciatus* implementation of practical countermeasure", In 3rd International Congress of Vector Ecology, September 2001. Barcelona, Spain.
- Walker, K. 2002. "A review of control methods for African malaria vectors", In Activity Report 108 of Environment Health Project, April 2002. Washington, DC.
- Weiser, J. 1991. Biological Control of Vectors. Chichester : John Wiley and Sons.
- Yuan, Z., Zhang, Y., Cai, Q. and Liu, E. 2000. High – level field resistance to *Bacillus sphaericus* C3-41 in *Culex quinquefasciatus* from Southern China. Bioscience. 10 : 41-49.